
SLOVENSKA KNJIŽEVNOST MED TRADICIJO IN INOVACIJO

SIMPOZIJ OB OSEMDESETLETNICI ZASLUŽNEGA PROFESORJA DR. GREGORJA KOCIJANA

28. MAJ 2013, UNIVERZA V NOVI GORICI, FAKULTETA ZA HUMANISTIKO

Slovenska književnost med tradicijo in inovacijo:
simpozij ob 80-letnici zaslužnega prof. dr. Gregorja Kocijana

Uredništvo, oblikovanje in prelom: Katja Mihurko Poniž

Univerza v Novi Gorici

Naklada: 40 izvodov

Nova Gorica, 2013

Publikacija je brezplačna.

PROGRAM SIMPOZIJA

10.00-10.15

otvoritev simpozija

10.15-10.30

Miran Hladnik: Predstavitev jubilejne številke Jezika in slovstva, posvečene Gregorju Kocijanu

10.30-10.50

Megi Rožič: Gregor Kocijan: literarni zgodovinar in profesor

10.50-11.10

Milena Mileva Blažič: Gregor Kocijan in osnovnošolska berila

11.10-11.30

Zoran Božič: Didaktične razsežnosti v učbenikih za književnost Gregorja Kocijana in Stanka Šimenca.

11.30-12.00

odmor za kavo

12.00-12.20

Alenka Koron: Slovenska kratka vojna proza v periodiki (1919-1929)

12.20- 12. 40

Jožica Čeh: Pokrajina je besedilo – na primeru Potrčeve proze

12.40. -13.00

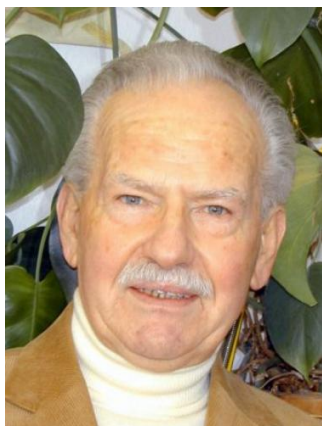
Katja Mihurko Poniž: Kratka proza Zofke Kveder

13. 00 – 13.20

Miran Hladnik: Skupaj z Gregorjem Kocijanom

13.20-14.00

diskusija

ZASLUŽNI PROF. DR. GREGOR KOCIJAN

Prof. dr. Gregor Kocijan (1933) je leta 1957 na ljubljanski Filozofski fakulteti diplomiral iz slavistike. Skoraj dve desetletji je bil profesor na kranjski gimnaziji, leta 1975 se je zaposlil na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Od leta 1985 je predaval tudi na Pedagoški fakulteti v Mariboru, od leta 1998 še na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Po upokojitvi (1998) je poučeval tudi na Fakulteti za humanistiko Univerze v Novi Gorici. Prof. dr.

Gregorju Kocijanu je Univerza v Ljubljani leta 2000 podelila naslov zaslužni profesor.

Osrednje raziskovalno področje Gregorja Kocijana je slovenska kratka pripovedna proza (1850-1941), preučuje pa tudi slovensko pesništvo v drugi polovici 19. stoletja in bralne navade Slovencev. Svoja spoznanja je predstavil v znanstvenih monografijah (med njimi še posebej izpostavljamo naslednje: *Kratka pripovedna proza od Trdine do Kersnika*, 1983; *Kratka pripovedna proza v obdobju moderne: literarnozgodovinska študija*, 1996; *Razgledi po slovenski književnosti : literarnovedne razprave*, 2001, Janko Kersnik, 2009, *Slovenska kratka proza 1919–41*, 2012) in številnih tehtnih razpravah, objavljenih v znanstveni periodiki in zbornikih. Pomemben prispevek k študiju slovenske književnosti predstavljajo njegove bibliografije (*Slovenska kratka pripovedna proza 1892-1918*, 1988; *Slovenska kratka pripovedna proza 1919–1941*, 1999), sodeloval je tudi pri pisanju beril in priročnikov za višje razrede osnovne šole in srednjo šolo (*Slovensko slovstvo skozi stoletja* ¹1992, skupaj s S. Šimencem) Njegov opus zajema tudi številne strokovne recenzije, geselske članke, spremne besede in intervjuje. Kot mentor je spremljal delo mnogih dodiplomskih in podiplomskih študentov. Njegovo uredniško delo obsega uredništvo simpozijских zbornikov in revije *Jezik in slovstvo*, najprej je bil področni urednik za književnost (1979–81), nato glavni in odgovorni urednik (1982–88).

Gregor Kocijan ob spoštovanju slovenske literarnozgodovinske tradicije in izjemni zvestobi literarnim dejstvom previdno in selektivno sledi tako domačim kot tujim inovacijam na področju literarne vede. Vse to se izraža tako v Kocijanovih strokovno popularizatorskih prizadevanjih kot v strogo znanstvenem delu.

Aleksander Skaza, *Jezik in slovstvo*, 1994/95

Gregor Kocijan je predvsem neutrudni raziskovalec književnosti. Njegove objave odlikuje sistematičnost, natančnost in potrpežljivost, zato ni naključje, da je dolga leta zbiral, preverjal in urejal podatke za slovensko bibliografijo. Z bibliografijo je Kocijan podaril raziskovalcem neizčrpen vir za raziskave, hkrati pa uzavestil pomanjkanje podobnih bibliografskih pregledov za druga vrstno-zvrstna področja slovenske književnosti. ...

Profesor Gregor Kocijan ni samo izjemno marljiv in pronicljiv znanstvenik in strokovnjak, temveč je tudi odličen pedagog in človek, ki s svojim žarom in prijaznostjo priteguje in navdušuje.

Aleksandra Belšak, Slavistična revija, 2004

Ob natančnem branju ne moremo spregledati Kocijanovega spoštovanja do tistih potez v Kersnikovi osebnosti, s katerimi je izoblikoval novo podobo slovenskega izobraženca: izjemne delavnosti, duhovne omikanosti in plemenitosti, razgledanosti, ki je segala čez meje slovenskega prostora, in neprisiljene prijaznosti v stikih s prijatelji, a tudi vsemi drugimi, s katerimi se je srečaval na svoji poklicni poti. Morda je monografija o Kersniku tudi zato tako živo, prepričljivo in prav nič suhoparno besedilo, ker vse te navedene lastnosti prepoznamo tudi v avtorju monografije. Recenzirano besedilo lahko zato beremo tudi kot dialog, kot živo vez med slovenskima intelektualcema iz različnih obdobj, a s podobnim odnosom do dela in soljudi.

Katja Mihurko Poniž, Slavistična revija, 2009

Megi Rožič

Raziskovalni center za humanistiko, Univerza v Novi Gorici

GREGOR KOCIJAN: LITERARNI ZGODOVINAR IN PROFESOR

Prispevek izpostavlja izjemno usklajenost znanstvenega in pedagoškega delovanja Gregorja Kocijana. V svoji dolgoletni poklicni karieri se je, poleg problematike o vlogi in pomenu literature v slovenski kulturi, osredinjal tudi na pomen, ki ga ima šolski sistem pri posredovanju literarnega znanja in si pri tem aktivno in dovtetno prizadeval za uveljavljanje književnosti in literarne vede v izobraževanju ter na drugih področjih slovenske kulture. Njegovo delovanje na polju slovenskega literarnega sistema izhaja iz celostnega poznavanja in predvsem aktivnega vključevanja v ta sistem.

Osrednjo pozornost je v svojih literarnozgodovinskih raziskavah posvečal slovenski pripovedni prozi, posebej kratki pripovedni prozi. V literarnozgodovinskih delih celovito oblikuje svoja literarnoteoretska izhodišča, ki temeljijo na spoznanjih domačih in tujih teoretikov, pri čemer upošteva historični vidik, časovno-razvojne razsežnosti, predhodne tradicije in inovacije. V svojih raziskavah največkrat obravnava pripovedno prozo, a vključuje še širše literarnozgodovinske razglede, saj ga zanima tudi poezija 19. stoletja, literarna kritika in literarni programi. Ob svojem literarnozgodovinskem znanju Gregor Kocijan izpričuje kvalitete humanista, ki se zaveda poslanstva in vloge leposlovja za medčloveške in mednacionalne odnose.

Vrsto let se je Gregor Kocijan ukvarjal z literarno sociologijo, tudi s knjigotrškega in založniškega vidika, kar je njegove poglede in poznavanje literarnega sistema še dodatno poglobilo. Dotikal se je tudi razmerij med bralstvom in literarnim delom in opravil pionirsko delo s področja empirične literarne sociologije. Raziskavo je skupaj s sodelavci aktualiziral v delih *Knjiga in bralci* in jo v sintetični obliki predstavil tudi mednarodni javnosti. Ob tem se je zavzemal za literarnozgodovinski in kritični pogled na literarno polje, vztrajno opozarjal na ključen vpliv družinskega okolja in šolskega sistema na otrokov odnos do književnih del, pisal je o potrebi po sožitju in dopolnjevanju literature z drugimi mediji, dostopnosti književnih del ter usodi leposlovja v slovenski stvarnosti. Znan je tudi kot soavtor ali avtor osnovnošolskih in srednješolskih učbenikov ter priročnikov za učitelje.

Pomembno je tudi njegovo delovanje pri reviji *Jezik in slovstvo*, kjer je sprva deloval kot član uredništva, odgovoren za literarno področje, od letnika 1982/83 do letnika 1987/88 pa kot glavni in odgovorni urednik revije. Ob njegovem urednikovanju je revija ohranjala uravnoteženo razmerje med jezikoslovnimi, literarnovednimi in didaktičnimi prispevki.

S svojo izjemno osebnostno prodornostjo, splošno razgledanostjo, odprtostjo in predvsem iskrevnostjo svojega pedagoškega nastopa je med leti 2007 in 2011 navduševal tudi študente Fakultete za humanistiko Univerze v Novi Gorici.

Milena Mileva Blažić
Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani

GREGOR KOCIJAN IN OSNOVNOŠOLSKA BERILA

Znanstveno-raziskovalno delovanje Gregorja Kocijana je posvečeno dvema naslovnikoma, odraslim (npr. znanstvene in strokovne monografije) ter mladim naslovnikom (npr. albumi, berila in pregledi).

Album slovenskih književnikov (2006) in *Šolski album slovenskih književnikov* (2007) sta posodobljeni varianti *Gradiva za literarno mapo* (od 5. – 8. razreda osnovne šole), ki je izhajalo od 1979-1999. V *Slovenskem slovstvu skozi stoletja: učbenik za višje razrede osnovne šole* (1992) je Kocijan pojmoval mladinsko književnost s stališča literarne recepcije. V berila je uvrstil besedila, napisana za odrasle, ki so skozi literarno vzgojo postopoma postajala mladinsko branje, npr. besedila Franceta Prešerna, Frana Levstika

(*Martin Krpan z Vrha*), Josipa Jurčiča (*Kozlovska sodba v Višnji gori*), Ivana Cankarja (*Mater je zatajil, Skodelica kave, Suhe hruške*), Frana Milčinskega) idr.

Osrednji prostor v opusu Gregorja Kocijana predstavljajo berila za višje razrede osemletne osnovne šole oz. od 5. - 8. razreda ali v od 6. do 9. razreda v devetletni osnovni šoli. Začetki njegovega delovanja na področju beril segajo v leto 1986, ko je postal urednik novih osnovnošolskih beril, ki so začela izhajati leta 1987 v soavtorstvu s Stankom Šimencem. Poleg osnovnošolskih beril (*Branje za sanje; O domovina, ti si kakor zdravje; Pozdravljeno, zeleno drevo; Spletaj niti domišljije*); *Ta knjiga je zate; V nove zarje; Vezi med ljudmi; Z roko v roki*) je Kocijan sodeloval pri priročnikih za učitelje (*Branje za sanje, Ta knjiga je zate in Z roko v roki*) ter po letu 2003 tudi v berilih za srednje šole (*Svet književnosti 3 in 4*).

Osem osnovnošolskih in dve srednješolski berili Gregorja Kocijana s številnimi ponatisi (sedemdeset izdaj), so v strokovni uporabi, usklajena z učnim načrtom (1998) in katalogi znanja, oblikovana so v skladu z znanstvenimi spoznanji stroke, metodično-didaktično usmerjena na mlade naslovnike in so vizualno-motivacijska.

Zoran Božič

Fakulteta za humanistiko, Univerza v Novi Gorici, Šolski center Nova Gorica

DIDAKTIČNE RAZSEŽNOSTI V UČBENIKIH ZA KNJIŽEVNOST GREGORJA KOCIJANA IN STANKA ŠIMENCA

Gregor Kocijan in Stanko Šimenc sta v letih pred osamosvojitvijo pripravila sestav učbenikov za književnost za višje razrede osnovne šole (*Vezi med ljudmi* za sedmi razred, 1987; *V nove zarje* za osmi razred, 1989; *O domovina, ti si kakor zdravje* za šesti razred, 1990; *Pozdravljeno, zeleno drevo* za peti razred, 1991). Sestavu beril se je po osamosvojitvi leta 1992 pridružil še literarnozgodovinski pregled z naslovom *Slovensko slovstvo skozi stoletja*. Avtorja sta si razdelila delo: Kocijan je prevzel predstavitev slovenske in svetovne književnosti, Šimenc pa južnoslovanskih književnosti. Učbeniki so se ponatiskovali do leta 2006, po letu 2000 pa je Gregor Kocijan sodeloval tudi pri nastajanju srednješolskih učbenikov za književnost.

Didaktična analiza učbenikov pokaže, da gre za sodobna in večstransko uporabna berila, ki imajo popoln didaktični instrumentarij, predvsem pa vprašanja in naloge za dejavno delo z besedilom. V skladu z učnim načrtom prinaša učbenik za osmi razred *V nove zarje* kronološki pregled slovenske književnosti, ki pa jo mestoma dopolnjuje tuja književnost. Vsebinska analiza izbranih besedil razodeva, da je dal Kocijan že dve leti pred nastankom samostojne države velik poudarek domoljubju (od Jurčiča do Bevka), pri čemer izbor pokriva celoten slovenski etnični prostor (vključena sta tudi Alojz Rebula in Janko Messner). Obenem pa se je Kocijan zavedal, da gre za osnovnošolskega bralca, radoživega in optimističnega, kar se najlepše kaže pri izboru pesniških besedil Josipa Murna in Srečka Kosovela.

V nasprotju s prepričanjem nekaterih, da smo Slovenci do leta 1991 gojili napačne vrednote in povečevali totalitarni režim, učbenik *V nove zarje* vključuje vrsto besedil, ki se zavzemajo za človekove pravice in za ohranitev njegovega dostojanstva. Osrednja vrednota *Pesmi nosačev žita*, *Vklenjenega Prometeja*, *Julija Cezarja*, *Tugomerja*, *Pesmi o sokolu*, *Orla*, *Vseh živih dne*, *Potovalcev*, *Konsa: 4*, *Kaplana Martina Čedermaca*, *Na splavih*, *Velike puntarije*, *Listine*, *Kitice marelic*, *Diktatorjev*, *Prodajalke bučk*, *Joba* in *Preprostih besed* se skriva v refrenu iz znane Eluardove nadrealistične pesmi, ki se glasi *J'écris ton nom*. Zato tudi Gregorju Kocijanu pripada častno mesto v mozaiku slovenske osamosvojitve.

Alenka Koron

Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU

SLOVENSKA KRATKA VOJNA PROZA V PERIODIKI (1919–1929)

V slovenski periodiki je med letoma 1919 in 1929 izhajala slogovno nadvse raznolika kratka pripovedna proza z vojno tematiko. V referatu se ukvarjam z zastopanostjo značilnih kratkoproznih modelov v tej specifični produkciji in pri tem sledim Gregorju Kocijanu, ki je v svoji monografiji nakazal smernice za njihovo opazovanje. Ob tem skušam zaznati, kako je prek uresničitev realističnih, novoromantično simbolističnih, ekspresionističnih, avantgardističnih in sinkretičnih modelov v kratko pripovedno prozo z vojno tematiko prenikal modernizem. Zanima me tudi, koliko so besedila prežeta z nacionalistično miselnostjo in kako se v njih odraža svetovljanski občehumanistični etos.

Jožica Čeh Steger

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru

POKRAJINA JE BESEDILO – NA PRIMERU POTRČEVEGA PRIPOVEDNIŠTVA

Metafora *pokrajina je besedilo* izhaja iz metaforičnega polja, poimenovanega z metaforo o knjigi narave, ki jo poznamo že od svetega Avguščina naprej. Pri njem in drugih cerkvenih očetih je bila uporabljena kot podoba za naravo v smislu šifre oziroma enega od virov božjega spoznanja. O skrivnostni naravi, skozi katero se svetlika duhovna substanca, pozneje ne nazadnje zelo izrazito pripoveduje tudi romantična literatura. Vendar je potrebno danes metaforo *narava je knjiga* razumeti širše, tj. v smislu semiotične premise o berljivosti oziroma znakovnosti sveta, pri čemer je jezik le eden od znakovnih sistemov in ključev za spoznavanje in razumevanje kakor tudi za konstruiranje oziroma pisanje sveta. Naslovna metafora *pokrajina je besedilo* na poseben način združuje geografijo in književnost, omogoča različne vpise pokrajine oziroma okolja v književnost kakor tudi obratno. To lahko povežemo z geopoetiko, ki med drugim preučuje, s katerimi koncepti, postopki, simboli in motivi se izpisujejo poetike prostorov ter njihovo povezanost z določeno pokrajino kakor tudi kreativnost umetnika v povezavi z njo. Pokrajina je v postmodernističnih teoriji zmeraj subjektivno označena, je družbeno-kulturni tekst na ravni branja, razumevanja in pisanja. Raziskovanje pokrajine omogoča torej razbiranje tistih pomenov in praks, ki so preoblikovali njeno

podlago in jo spremenili v simbolni tekst. S tega vidika se pokrajina zmeraj znova proizvaja v kontekstu družbeno-prostorskih razmerij (Juvan/Urbanc 2013: 303).

Malokateri slovenski pisatelj je bil tako intimno navezan na svojo rojstno pokrajino kot Ivan Potrč. Njegov epski subjekt je najpogosteje umeščen v lokalno zamejen in zemljepisno preverljiv del vzhodnoštajerske pokrajine med Ptujem, Halozami in Slovenskimi goricami. Slovenska literarna veda mu je priznala, da je bil od tridesetih let prejšnjega stoletja najizrazitejši pisatelj vzhodnoštajerske pokrajine in da je to kmečko-vaško pokrajino in njenega človeka z vsemi značajskimi in jezikovnimi posebnostmi znal vpisati na zemljevid slovenske književnosti.

V prispevku bo na primeru Potrčeve pripovedne proze pokazano, kako so se v njegovo literarno pokrajino vpisovala zgodovinska, ideološka, čustvena, etnografska, simbolna in druga sporočila. Potrčeva prizadetost zaradi socialnih krivic in moralnih ponižanj, ki jih je doživljal njegov predvojni človek, je bila tako močna, da mu je zastrla pogled na lepoto domače pokrajine. Zato so v njegovi predvojni prozi podobe narave precej redke in opaznejše v povojni prozi, kjer so največkrat ubesedene kot dragocen spomin na mladostna doživetja v naravi, povezana s prebujeno in nepotešeno erotiko. Potrč je znal mojstrsko ubesediti čutno doživetje narave, šumenje Drave, žgoče poletno sonce, razgreto mivko na otoku, vlažnost sveže preorane zemlje idr.

Katja Mihurko Poniž

Fakulteta za humanistiko, Raziskovalni center za humanistiko, Univerza v Novi Gorici

KRATKA PROZA ZOFKE KVEDER

Zofka Kveder je ustvarila obsežen kratkoprozni opus, ki sodi med najboljše v slovenski književnosti in ga lahko razdelimo na dve obdobji. Prvo obdobje, 1898-1903, predstavlja dobo od prvih objav do začetka izdajanja revije Domači prijatelj, drugo obdobje, 1904-1914, so zaznamovale spremembe v pisateljičinem življenju (materinstvo, uredništvo revije Domači prijatelj, skrb za družino, selitev v Zagreb, ločitev), ki so zahtevale drugačen vsakdanjik, v katerem je pogosto zmanjkalo časa za intenzivno umetniško ustvarjanje. Pisateljičin kratkoprozni opus je predstavljen glede na tematske kroge (avtobiografska kratka proza, ženske zgodbe, podobe iz vaškega življenja, pripovedi, ki prikazujejo ubrano življenje, pripovedi z izseljensko tematiko in zgodbe iz balkanskih vojn) in slogovne posebnosti. Pri Zofki Kveder odkrivamo slogovni pluralizem, saj pisateljica upoveduje z naturalistično-realističnimi stilnimi sredstvi, a so ji blizu tudi novoromantični stilni postopki.

Zdi se, da je večina slovenskih literarnih zgodovinarjev kratkoprozni opus Zofke Kveder presojala le na osnovi izbora tovrstnih besedil (predvsem tistih, ki so izšle v zbirkah), zato njihove včasih ostre in nenaklonjene sodbe težko sprejmemo brez zadržkov. Šele pregled celotne kratkoprozne ustvarjalnosti, kot sta ga opravila Marja Boršnik in Gregor Kocijan, omogoča korektne sodbe in najbrž ni naključje, da sta oba raziskovalca v pisateljičinem delu odkrila kvalitete, ki so jih drugi literarni zgodovinarji spregledali. Na

osnovi poznavanja celotne kratke proze Zofke Kveder (pri tem ne smemo spregledati besedil v nemščini, češčini in hrvaščini) lahko ugotovimo, da ni bila le slovenska, temveč tudi srednjeevropska pisateljica. V svoja besedila je vnašala teme in postopke, ki so bili slovenskim pisateljicam in pisateljem obdobja moderne še tuji, oziroma so se jih le bežno dotaknili in v razmerju do njih ostali zavezani tradiciji. Kot bo pokazal tudi pričujoči prispevek, je bilo delo Zofke Kveder vselej vrednoteno na horizontu Cankarjeve umetnosti in je zato neupravičeno ostajalo v njegovi senci.

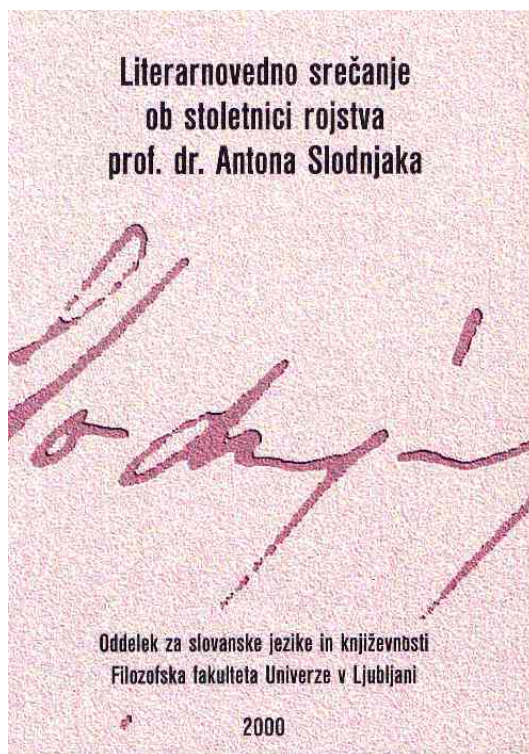
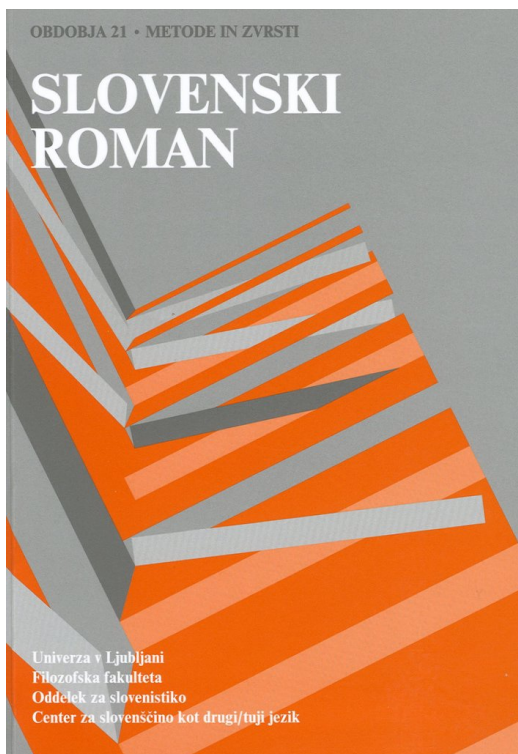

Miran Hladnik

Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

SKUPAJ Z GREGORJEM KOCIJANOM

Skupinsko delo in skupinsko avtorstvo sta v humanistiki redka. Z Gregorjem Kocijanom sva skupaj uredila dvoje zbornikov, o literarnem zgodovinarju Antonu Slodnjaku (2000) in o slovenskem romanu (2003), in sodelovala tudi pri recenzijskih postopkih, vzgoji mladega kadra, izvedbi študijskih programov in pisanju razprav. Druži naju prizadevanje za izčrpnost, želja po sodelovanju in odzivnost na strokovno početje drugih.

NEKAJ MISLI ŠTUDENTOV SLOVENISTIKE

(FH UNG GENERACIJA 2010/2011)

O PROFESORJU G. KOCIJANU

KAJ VAM JE BILO PRI PREDMETU NAJBOLJ VŠEČ?

ZANIMIVA PREDAVANJA IN
ODLIČEN PREDAVATELJ.
SPOZNA SE NA SVOJE
PODROČJE, VELIKA SPLOŠNA
RAZGLEDAJENOST.

PROFESOR JE ZNAL POUČARITI
TISTO, KAR JE NAJPOMEMBNEJŠE.
SNOV NI BILA PREOBSEŽNA, RAVNO
PRAV STRNJENA, DOBRO PODANA.

IZJEMEN PREDAVATELJ.

RAZLAGA SNOVI, ODNOS DO
NAS ŠTUDENTOV, KI JE BIL
DOBER, KOREKTEN.
RAZUMLJIVA RAZLAGA.
POSEBEJ JE BILO POUČARJENO,
KAR JE NAJPOMEMBNEJŠE.

BELEŽKE

